

Стратегія державної підтримки промисловості України в умовах війни*

Петрик Р. Б.¹, Маркевич О. М.², Соколов О. О.³, Лагойда Ю. С.⁴,
Попаденко В. С.⁵, Клебан Б. Р.⁶

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2024	Економіка	338.45

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10617830>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Умови війни суттєво вплинули на промисловість України, породивши серйозні виклики та проблеми, які потребують комплексних рішень та державної підтримки. Війна спричинила руйнування та пошкодження значної частини інфраструктури країни, включаючи підприємства, медичні та освітні заклади, мости, аеропорти та житлові будівлі. Це призвело до значного зменшення промислового потенціалу, втрати робочої сили та складних умов для виробництва та експорту.

Державна стратегія підтримки промисловості в умовах війни базується на кількох ключових аспектах. Перш за все, важливим є відновлення та реконструкція пошкоджених об'єктів, що включає підтримку релокації підприємств, надання фінансових стимулів для відновлення виробництва та створення робочих місць. У цілях розвитку ефективної економіки та стійкості у виробництві, держава впроваджує різноманітні програми, які сприяють створенню Індустріальних парків, розвитку малого та середнього бізнесу) підтримки переробних підприємств та стимулювання експорту.

Ключовим напрямком стратегії є також спрощення умов доступу на зарубіжні ринки, створення інвестиційних платформ, як «Advantage Ukraine», для залучення інвесторів та пошук альтернативних джерел енергії для забезпечення роботи промислових об'єктів та забезпечення стабільності виробництва. Розглядається і розширення програм підтримки, таких як «Доступні кредити 5–7–9%», які сприяють відновленню і розвитку підприємств за допомогою державних грантів та підтримки інвестицій у важливі галузі економіки.

Стратегія також враховує питання страхування військових ризиків та гарантій безпеки для інвесторів, враховуючи виклики, які створює військовий та повоєнний період для стабільності промисловості та економіки загалом.

* Науковий керівник: Семчук Ж. В., доктор економічних наук, професор, ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-2829-0834>

¹ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0002-5833-4639>

² аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0008-8000-9959>

³ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0009-4591-0861>

⁴ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0005-3979-6223>

⁵ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0009-6160-8099>

⁶ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0003-1142-1628>

У цілому, стратегія державної підтримки промисловості України в умовах війни зорієнтована на відновлення, реформування та забезпечення стійкості виробництва та економічної системи країни в умовах конфлікту та наступного періоду відновлення.

Ключові слова: війна в Україні, державна підтримка, індекс промислового виробництва, підтримка промисловості, промисловість.

Strategy of state support of Ukrainian industry in wartime conditions

Abstract. The conditions of the war significantly affected the industry of Ukraine, giving rise to serious challenges and problems that require complex solutions and state support. The war caused destruction and damage to much of the country's infrastructure, including businesses, medical and educational facilities, bridges, airports and residential buildings. This led to a significant reduction in industrial potential, loss of labor and difficult conditions for production and export.

The state strategy for industrial support in wartime is based on several key aspects. First of all, it is important to restore and reconstruct damaged objects, which includes supporting the relocation of enterprises, providing financial incentives to restore production and create jobs. In order to develop an efficient economy and sustainability in production, the state implements various programs that contribute to the creation of Industrial Parks, the development of small and medium-sized businesses), support of processing enterprises and export stimulation.

A key direction of the strategy is also the simplification of conditions for access to foreign markets, the creation of investment platforms such as "Advantage Ukraine" to attract investors, and the search for alternative energy sources to ensure the operation of industrial facilities and ensure the stability of production. The expansion of support programs, such as "Affordable loans of 5-7-9%", which contribute to the recovery and development of enterprises with the help of state grants and support of investments in important sectors of the economy, is also being considered.

The strategy also takes into account the issue of war risk insurance and security guarantees for investors, taking into account the challenges that the war and post-war period creates for the stability of industry and the economy in general.

In general, the strategy of state support for Ukraine's industry in wartime is focused on restoring, reforming, and ensuring the stability of production and the country's economic system in the conditions of the conflict and the subsequent recovery period.

Keywords: war in Ukraine, state support, index of industrial production, support for industry, industry.

Вступ

Війна, що триває в Україні, завдала значних збитків промисловості країни. Знищені або пошкоджені виробничі потужності, порушені ланцюги поставок, зменшився попит на промислову продукцію. Це призвело до зниження обсягів промислового виробництва, зростання безробіття, погіршення економічної ситуації в країні. В умовах війни державна підтримка промисловості є одним із найважливіших заходів, направлених на відновлення економіки України. Вона повинна бути спрямована на відновлення зруйнованих виробничих потужностей, модернізацію промислового виробництва, розвиток нових галузей промисловості, підвищення конкурентоспроможності промислової продукції.

Дослідження стратегії державної підтримки промисловості в умовах війни є актуальною темою в сучасній економічній літературі. Вона розглядається в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців. Було проаналізовано наукові роботи Козіна В.І.,

Ципліцької О., Чуйко М.М. та інших. Досліджено індекс промислового виробництва на сайті держстату. Ці дослідження дають можливість сформулювати загальне уявлення про стратегію державної підтримки промисловості в умовах війни. Вони розглядають теоретичні і методичні основи державної підтримки промисловості, досвід її реалізації в різних країнах світу, а також проблеми і перспективи розвитку державної підтримки промисловості в умовах війни.

Мета цієї роботи: дослідити стратегію державної підтримки промисловості України в умовах війни. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання:

- провести аналіз стану промисловості України в умовах війни;
- визначити стратегічні цілі і завдання державної підтримки промисловості;
- розробити механізми державної підтримки промисловості.
- оцінити ефективність вже впроваджених заходів державної підтримки промисловості.

Результати

Агресивна воєнна діяльність росії проти суверенної України, що розпочалася у лютому 2022 р., спричинила значні страждання серед населення, величезні руйнування та шкоди національній економіці. Ця агресія порушила не лише політичну стабільність країни, але й загрожує фізичному виживанню українців. Систематичне знищення та руйнування важливих промислових, інфраструктурних та логістичних об'єктів, які мають значення як для цивільного, так і для військового секторів, стало однією з ключових тактичних цілей країни-агресорки. Ця тактика виявляється через постійні ракетні та авіаційні удари по зазначених об'єктах та намагання захопити важливі промислові міста на сході країни. Головною метою окупантів є швидке руйнування економічного потенціалу країни та позбавлення її здатності ефективно протистояти агресії. Ця тактика також націлена на створення гуманітарної катастрофи через знищення підприємств, які забезпечують життєво важливі послуги для цивільного населення міст та країни в цілому [1, С. 101-102].

Війна суттєво вплинула на промислове виробництво України, змінивши його розміри та структуру. Воєнні події спричинили серйозні труднощі та виклики для української економіки та промисловості. Розміри промислового виробництва значно постраждали через знищення та пошкодження важливих об'єктів інфраструктури, заводів, підприємств тощо. Деякі галузі були змушені припинити або обмежити свою діяльність через втрату ресурсів, виробничих можливостей та перерв у постачанні сировини або енергії.

Структура промислового виробництва також зазнала змін. Частина виробництва було перенесено або переорієнтовано на виробництво товарів та послуг, які відповідають потребам в умовах війни. Наприклад, підвищився обсяг виробництва товарів, які необхідні для оборони, медичного забезпечення, ремонту та відновлення інфраструктури. Війна призвела до мобілізації ресурсів та зусиль нації. Деякі галузі виробництва пристосувалися до нових умов, шукаючи способи виживання та розвитку в умовах конфлікту. Війна суттєво змінила розміри та структуру промислового виробництва України, призводячи до серйозних трансформацій та адаптації для відповіді на нові виклики та обставини.

Промислове виробництво в Україні за 2022 рік скоротилося після зростання у 2021 році. Показником динаміки обсягу промислового виробництва, що показує його підйом або спад є індекс промислового виробництва. Як повідомляє Державна служба статистики [2] індекс промислового виробництва в Україні у грудні 2022 р. склав 96,3%. Динаміку промислового виробництва за 2010-2022 рр. показано в таблиці 1.1.

Індекс промислового виробництва визначається шляхом порівняння обсягів виробництва в грошовому вираженні в поточному періоді з обсягами виробництва в попередньому періоді. Методологія розрахунку цього індексу ґрунтується на аналізі динаміки виробництва певних видів продукції з використанням сталого набору товарів-представників, які представляють основні види промислової продукції (приблизно 1000 позицій) [3].

Таблиця 1.1

Індекси промислового виробництва в період 2010-2022 рр., %

Рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	За рік
2010	89,2	100,4	114,8	97,5	97,2	101,9	101,3	100,6	103,8	106,3	98,2	102,3	112,2
2011	87,1	101,1	113,2	94,6	100,3	100,9	102,6	101,7	101,7	105,7	97,0	99,6	103,4
2012	86,2	101,7	110,1	95,6	102,0	97,9	104,3	97,7	100,1	107,1	97,3	96,4	94,4
2013	88,9	99,4	111,0	98,5	94,4	101,6	105,1	97,5	99,6	107,4	97,4	100,1	99,0
2014	84,6	100,5	108,0	98,9	98,6	98,5	97,8	88,1	105,4	107,3	98,0	98,3	82,8
2015	81,6	98,8	109,8	97,9	99,7	101,7	103,5	96,0	105,8	107,0	98,4	101,2	98,4
2016	81,4	108,2	106,8	96,6	96,3	97,9	107,0	99,2	104,4	105,7	100,8	101,9	103,1
2017	82,5	97,8	108,9	93,1	103,4	100,1	100,3	103,0	102,5	106,9	100,3	101,0	97,1
2018	86,1	96,5	107,6	95,0	103,1	100,2	101,4	99,5	101,7	110,0	97,9	98,3	95,3
2019	86,2	98,1	112,0	98,2	99,5	96,3	103,6	98,6	101,7	105,6	95,4	98,3	91,7
2020	91,6	100,4	103,6	87,2	104,9	104,1	103,9	96,5	104,5	105,8	101,1	102,8	104,5
2021	83,9	100,3	110,9	96,8	96,6	100,0	103,2	96,7	102,9	107,8	100,1	101,1	97,8
2022	87,0	87,4	57,2	111,9	107,5	100,3	100,6	101,9	102,3	105,0	99,3	96,3	55,3

Узагальнено автором

В таблиці 1.2 показано результат порівняння індексів промислового виробництва у 2022 році та в попередній рік, тобто в перший рік війни і за рік до початку повномасштабного вторгнення.

Таблиця 1.2

Порівняння індексів у воєнні та довоєнні часи

Рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	За рік
2021	83,9	100,3	110,9	96,8	96,6	100,0	103,2	96,7	102,9	107,8	100,1	101,1	97,8
2022	87,0	87,4	57,2	111,9	107,5	100,3	100,6	101,9	102,3	105,0	99,3	96,3	55,3
Δ, %	+3,1	-12,9	-53,7	+15,1	+10,9	+0,3	-2,6	+5,2	-0,6	-2,8	-0,8	-4,8	-42,5

Узагальнено автором за табл.1.1.

Порівняння індексів промислового виробництва показано на рис.1. Спостерігається динаміка зі зростаючим підсумком в 2021 р. та в 2022 р. Як видно, що в березні 2021 року відбулося різке просідання індексу на 53,7%, що пов'язано з початком повномасштабного вторгнення. В подальшому показники мають позитивну динаміку, але річна різниця в довоєнні та післявоєнні роки становить 42,5%. Настільки різкого зменшення індексу промислового виробництва не було за останнє десятиліття.

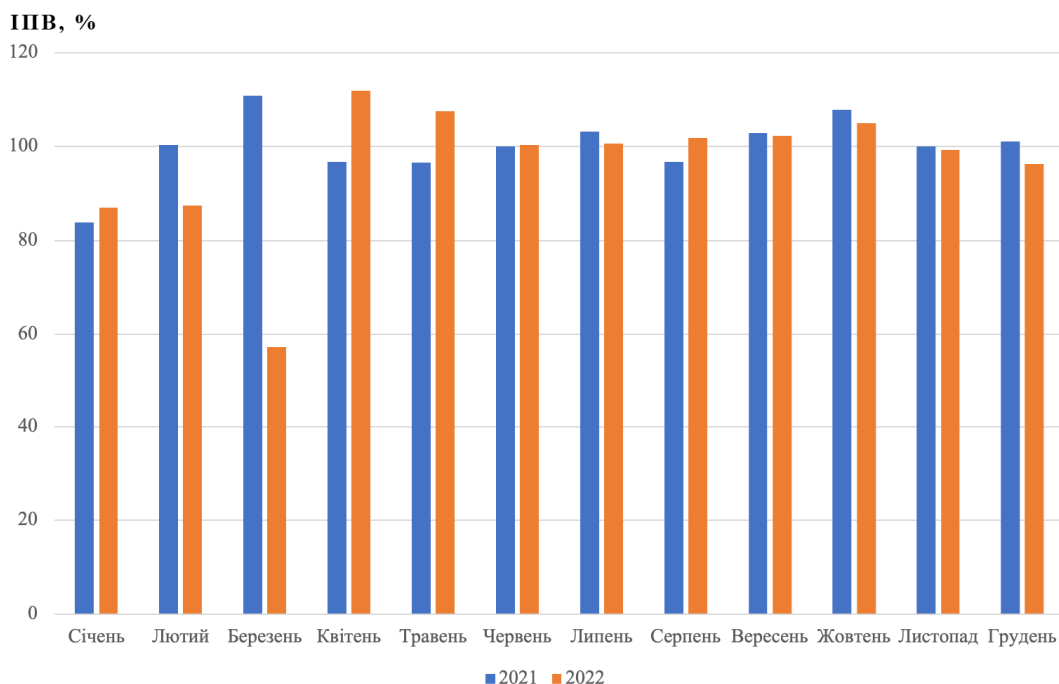

Рис.1. Динаміка індексу промислового виробництва в 2021 та 2022 рр.
Джерело: власні дослідження на основі таб.1.2

Рівень конкурентоспроможності промислової продукції України в умовах війни істотно знизився, це пов'язано з низкою факторів. Через бойові дії та закриття підприємств у 2022 році виробництво промислової продукції в Україні скоротилося на 45% [4, с. 46]. Це призвело до зменшення пропозиції на внутрішньому та зовнішньому ринках, що негативно вплинуло на конкурентоспроможність продукції. Ціни на сировинні матеріали та енергоносії, які є основними затратами для промислових підприємств, різко зросли, що призвело до підвищення собівартості продукції. Через війну Україна втратила доступ до своїх традиційних ринків збуту, а саме країна-агресор. Це призвело до необхідності пошуку нових ринків збуту, що вимагає додаткових зусиль та витрат.

Незважаючи на ці фактори, деякі галузі української промисловості демонструють високу конкурентоспроможність. Україна є одним із найбільших виробників зернових культур у світі [5, с. 2]. В умовах війни українські аграрії продовжують працювати та експортувати свою продукцію на світові ринки. Також Україна є одним із провідних виробників сільськогосподарської техніки і має значний потенціал у виробництві військової техніки.

В умовах війни інфраструктура промисловості України зазнає серйозних викликів та пошкоджень. Конфлікт призвів до значних руйнувань та втрат в промисловому секторі країни. Багато об'єктів інфраструктури, таких як заводи, заводи, електростанції та транспортні комунікації, стали об'єктами нападів та пошкоджень через військові дії. Відбувається систематичне обстрілювання та знищення промислових об'єктів, що призводить до припинення виробництва та зниження загального виробництва в країні. Крім того, військові дії порушують логістику та транспортні маршрути, що ускладнює постачання сировини та доставку готової продукції.

Через агресію росії проти України (інформація за травень 2022 р.) постраждали мінімум 195 заводів та підприємств, а також пошкоджено, зруйновано або захоплено 231 медичний заклад, 940 установ середньої та вищої освіти, 543 дошкільних навчальних заклади, 295 мостів та мостових переходів і 151 складський об'єкт. Крім цього, протягом

періоду війни були пошкоджені або зруйновані щонайменше 97 релігійних споруд та 144 культурних об'єкти. Окупанти також знищили 11 цивільних та 11 військових аеропортів. За даними Міністерства розвитку громад і територій, ворожі сили зруйнували понад 6 800 житлових будинків. У результаті бойових дій було пошкоджено, зруйновано або захоплено мінімум 23,8 тисяч кілометрів доріг [6, с. 3]. За підсумками червня 2023 року загальна сума прямих задокументованих збитків, завдана інфраструктурі України через повномасштабне вторгнення росії, оцінюється у \$150,5 млрд. Динаміка сукупної оцінки прямих витрат представлено на рис.2.

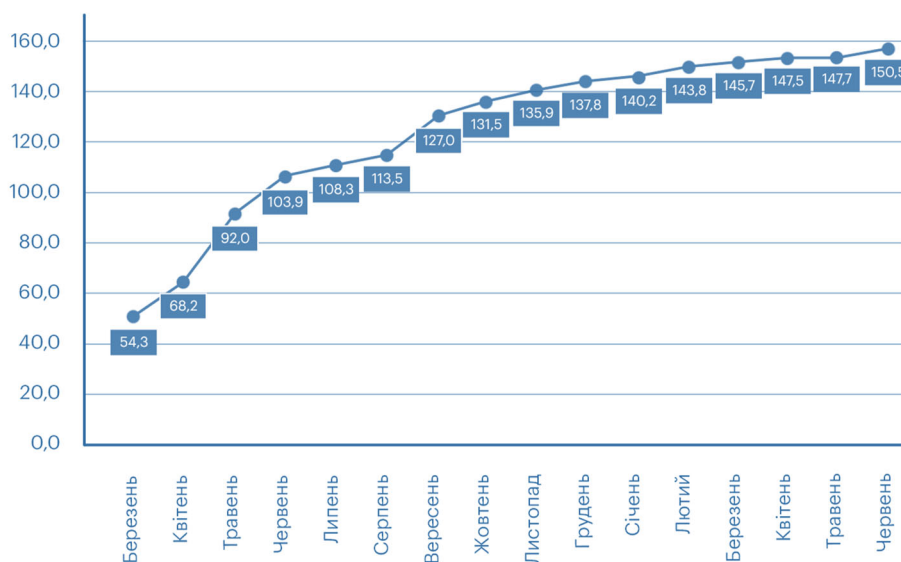

Рис.2. Динаміка сукупної оцінки прямих витрат економіки України, \$ млрд.
Джерело: Київська школа економіки [7]

Вплив війни на розвиток промисловості різний для різних галузей та відчутно відмінний у зонах конфлікту та на фронтових територіях. Ситуація є особливо критичною у регіонах, де тривають бойові дії. Одним із головних чинників катастрофічного зниження є зменшення попиту на продукцію та послуги через зменшення чисельності населення на цих територіях. Руйнування або знищення інфраструктури, втрата робочої сили та зменшення наявності висококваліфікованих фахівців, обмеження можливостей здійснення економічної діяльності через руйнування ланцюгів поставок сировини, збільшення вартості експорту та інші чинники, грають значну роль у цьому процесі [8, с. 32].

Промисловість стикається з декількома ключовими викликами: зростанням вартості матеріалів та сировини, а також логістичними проблемами. Хоча спочатку втрата палива була основним занепокоєнням на початку війни, наразі її вплив не є настільки значущим. Але збільшення цін на паливо негативно вплинуло на діяльність бізнесу.

Підприємства сільськогосподарського сектору стикаються з втратами через втрати територій, незаконний вивіз продукції, пошкодження техніки та мінування полів. Також, збільшення вартості логістичних перевезень через блокування портів ускладнює їхню ситуацію.

При розгляді не фронтових регіонів, проблема втрати постачальників стає очевидною. Щодо мобілізації, вона не сильно впливає на бізнес, але призводить до втрат працівників. Крім того, забезпечення можливості виплати заробітної плати стало суттєвою проблемою для промисловості [9, С. 183-184].

Національна Рада з відновлення України від наслідків війни буде вирішувати питання відновлення виробничої інфраструктури та проведення структурної модернізації економіки. Цей орган, що надає консультації та рекомендації, буде відігравати ключову роль у прийнятті рішень, які мають бути обґрунтованими та підтриманими суспільством через налагодження співпраці між усіма рівнями влади, міжгалузевими експертами та підприємцями у тематичних робочих групах. Це сприятиме створенню рішень, що базуються на широкому консенсусі та враховують різні голоси та погляди.

Значні втрати промислового потенціалу в округах східної та південної України, а також постійна загроза подальших руйнувань, підняли проблему переміщення виробничих можливостей. План невідкладних заходів щодо переміщення виробничих здатностей підприємств з територій, що перебувають під обстрілами або де існує загроза ведення бойових дій, було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України для їх перенесення на безпечні території в разі необхідності. Більшість підприємств, які беруть участь у програмі релокації, спрямовані на переробку промисловість, зокрема харчову, легку та машинобудівну галузі. Для забезпечення зручного спілкування між усіма учасниками процесу переміщення було створено платформу для цифрової взаємодії. Промисловим підприємствам сприяли полегшення у веденні бізнесу, включаючи: заборону проведення податкових перевірок, зупинення державного контролю та нагляду, а також усунення вимог щодо отримання дозвільних документів для початку господарської діяльності [10, С. 192-193].

Для України, незважаючи на широку підтримку з боку міжнародного співтовариства, у тому числі фінансову, стратегічні напрями для інноваційної реструктуризації промисловості ще не визначені. Навіть при наявності Плану повоєнного відновлення, ініціативи, які виникають від представників промислового сектору, є розрізненими і не забезпечують комплексного підходу до стратегії відновлення промисловості на основі інновацій. Розробка економічної політики грає важливу роль у розвитку країни, оскільки вона формує інституційні та правові рамки для впливу на дії ключових учасників. Це слугуватиме стимулом для позитивного руху в напрямку інноваційного розвитку промисловості. Для досягнення стратегічних цілей відновлення промисловості, потрібно переходити від реактивної політики, яка реагує на поточні суспільні проблеми, до проактивної стратегії, яка передбачає цілеспрямовану дію та планування.

В Україні спостерігається фрагментований тип бізнес-системи. В сфері політики та серед лобістських груп переважають інтереси підприємств, які працюють з сировиною та мають обмежену переробку продукції. У зв'язку з цим, урядові важко здійснити вихід за рамки цієї структури для розвитку нових проєктів інноваційно орієнтованих підприємств, особливо в умовах післявоєнного відновлення. Вирішити проблему постійного дефіциту довгострокового фінансового капіталу шляхом залучення зовнішніх кредитів та міжнародної технічної допомоги, замість прямих іноземних інвестицій, при значному зростанні державного боргу і проблеми його погашення, є неефективним підходом.

В Україні недостатньо перспектив розвивати промисловий сектор виключно за рахунок малого та середнього бізнесу, оскільки його можливості на експорт наразі є досить обмеженими. До початку війни виробництво малих підприємств загалом перевищувало виробництво великих підприємств тільки у певних сферах, таких як виготовлення меблів, готових металевих виробів, резинових та пластикових виробів, виробів з дерева, паперу та поліграфічної продукції, а також текстильної галузі. Ці галузі відносяться до менш технологічних галузей, які впливають на формування зовнішніх

ринків для України, але не є основою для повоєнної реструктуризації промислового сектору та не гарантують стійкості національної економічної системи в цілому.

Багато досліджень, спрямованих на створення політики та установ держави для підтримки інноваційного розвитку та реструктуризації промисловості, підтверджують, що успішність впровадження методів та заходів, випробуваних в країнах, таких як Іспанія, Південна Корея, Китай та Японія, та досягнення запланованих цілей залежить від ефективності управління державою [11, С. 5-15].

Стратегічні цілі державної підтримки промисловості в умовах війни:

- забезпечення безперервності виробництва та постачання товарів і послуг для потреб Збройних Сил України, населення та економіки країни;

- збереження та відновлення виробничих потужностей, створення нових робочих місць;

- модернізація промислового сектору, підвищення його конкурентоспроможності.

Відповідно до цих цілей, державна підтримка промисловості повинна вирішувати такі завдання:

- надання фінансової допомоги підприємствам, які постраждали внаслідок війни;

- стимулювання інвестицій у промисловість;

- забезпечення доступу підприємств до сировини, матеріалів та обладнання;

- підтримка розвитку інноваційної діяльності.

Реалізація цих завдань забезпечить стійкість промислового сектору України в умовах війни та повоєнного відновлення. Важливо, щоб державна підтримка промисловості була адресною та спрямовувалася на підприємства, які мають стратегічне значення для економіки країни. Також необхідно забезпечити прозорість та ефективність використання державних коштів.

Катастрофічні втрати промислового потенціалу східних та південних областей України та постійна загроза нових руйнувань актуалізували проблему релокації виробничих потужностей. Місцева влада активно взялася за пошук майданчиків для підприємств, переселення працівників та налагодження логістики. Важливим чинником для підвищення конкурентоспроможності українських виробників на зовнішніх ринках є спрощення умов доступу на зарубіжні ринки. Декілька країн вже оголосили про скасування мит на українські товари.

Підтримка створення та розвитку переробних підприємств здійснюється за допомогою надання грантів підприємцям у межах програми «Робота з боку держави». На розвиток цих підприємств виділено 119 мільйонів гривень з резервного фонду державного бюджету, а таку фінансову допомогу отримують 22 підприємства. Прогнозується, що внаслідок виконання бізнес-планів буде створено 405 нових робочих місць.

Програма «Доступні кредити 5–7–9 %» була розширена. Тепер підприємці можуть отримати кредити під 9% на період до п'яти років на суму близько 60 мільйонів гривень для відновлення виробничих потужностей, що постраждали під час війни. Держава частково (приблизно 80%) гарантує виконання зобов'язань за такими кредитами. Нові або оновлені підприємства не можуть розташовуватися на відстані менше, ніж 50 кілометрів від лінії фронту. Крім того, програма була розширена на користь експортерів з метою здійснення зовнішньоекономічних операцій.

Було запущено спеціалізовану інвестиційну платформу Advantage Ukraine, що презентує різноманітні інвестиційні можливості України, зокрема в секторах промисловості, таких як металургія та металообробка, фармацевтика, машинобудування, деревообробка та виробництво меблів. Наразі у центрі уваги – розв'язання питань, пов'язаних із страхуванням воєнних ризиків та наданням гарантій безпеки інвестицій у часи війни та післявоєнного періоду.

Створення сприятливих умов для розвитку індустріальних парків розглядається як ключовий чинник стимулювання економічного росту та відновлення країни в умовах післявоєнного періоду. Перспективи розвитку індустріальних парків визначаються як сприятливий фактор для відновлення промисловості як під час, так і після війни. Для місцевих громад розвиток індустріальних парків означає підвищення рівня доходів та життєвого комфорту громадян, збільшення податкових надходжень, а також розвиток малих та середніх підприємств в регіоні.

Проводяться заходи для забезпечення України електроенергією, необхідною для нормального функціонування промислових підприємств та для задоволення потреб побутових споживачів, навіть в умовах масованих ракетних ударів Російської Федерації по об'єктах критичної енергетичної інфраструктури. Розширено список імпорتنих товарів, які завозяться до України без сплати ввізного мита та ПДВ. Спрощено імпорт генераторів та іншого енергетичного обладнання.

Ухвалені заходи та розроблені стратегії влади створюють можливості для підтримки промисловості під час воєнних дій та підготовки до повоєнного відновлення економіки. Очікується, що пріоритетними напрямками подальших змін будуть [12]:

- розвиток транспортної логістики для постачання української продукції за кордон та внутрішні маршрути в країні;
- впровадження політики заміщення російських товарів на світових ринках аналогічними українськими продуктами;
- залучення підприємств для роботи на потреби Збройних Сил України;
- підсилення євроінтеграційних реформ у промисловому секторі та поглиблення співпраці з Європейським Союзом;
- стимулювання впровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій на підприємствах.
- використання досі невикористаних альтернативних джерел енергії для забезпечення потреб країни;
- аналіз та впровадження передового світового досвіду у галузі енергозбереження, ресурсозбереження та створення екологічно чистого виробництва.

Висновки

Отже, стратегія державної підтримки промисловості України в умовах війни виявляється в комплексному підході до вирішення проблем, що стосуються відновлення виробництва та інфраструктури в умовах конфлікту. Заходи включають допомогу у відновленні підприємств, зміцнення економічного потенціалу та підтримку ефективного функціонування українських підприємств. Наявність програм стимулювання релокації та підтримки підприємництва, спрямованих на відновлення економіки, є першочерговим кроком.

Держава активно розробляє та впроваджує заходи для створення умов для підтримки і розвитку важливих галузей промисловості, зокрема за допомогою спеціальних програм фінансування, торгових та економічних стимулів. Розширення інвестиційних можливостей та залучення іноземних інвесторів стає важливим компонентом стратегії підтримки в умовах війни.

Пріоритетами в цьому контексті стають: сприяння реструктуризації виробництва, розвиток технологій та інновацій, створення умов для конкурентоспроможності в умовах війни. Реформування енергетичного сектору, впровадження енергоефективних та екологічно чистих технологій, а також пошук альтернативних джерел енергії є важливими аспектами стратегії підтримки промисловості.

Крім того, підтримка у сфері логістики, спрощення умов доступу на зарубіжні ринки, підтримка експортерів та створення сприятливого інвестиційного клімату – всі

ці аспекти формують стратегію підтримки промисловості в умовах війни для подальшого стійкого економічного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Кіндзерський Ю. Повоєнне відновлення промисловості України: виклики та особливості політики // Економічний аналіз. 2022., вип. 2 Т. 32. С. 101-117. DOI: [10.35774/econa2022.02.101](https://doi.org/10.35774/econa2022.02.101).
2. Індеси промислової продукції в Україні // Держстат України: [Веб-сайт]. 2023. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/pr/ipp/ipp_u/arch_ipp_u.htm (дата звернення: 26.10.2023).
3. Індеси промислового виробництва // Мінфін: [Веб-сайт]. 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/industrial/> (дата звернення: 26.10.2023).
4. Козіна В. І. Вплив війни на економіку України // Матеріали X Всеукраїнської науково-технічної конференції здобувачів вищої освіти за підсумками досліджень у 2022 р. / ТДАТУ. Мелітополь, 2023. № 1. С. 86-87.
5. Лотиш О. Я. Роль України на світовому ринку зерна: виклики і загрози // Економіка та суспільство. 2022. № 45. С. 1-12. DOI: [10.32782/2524-0072/2022-45-56](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-56).
6. Сак Т. В., Більо І. О., Ткачук Ю. Е. Еколого-економічні наслідки російсько-української війни // Економіка та суспільство. 2022. № 38. С. 1-7. DOI: [10.32782/2524-0072/2022-38-6](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-6).
7. Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну, за підсумками червня 2023 року перевищила \$150 млрд // Kyiv School of Economics: [Веб-сайт]. 2023. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-za-pidsumkami-cherhvnya-2023-roku-perevishhila-150-mlrd/> (дата звернення: 28.10.2023).
8. Черничко Т. В., Грицько В. В., Мигович А. О. Сучасні тенденції, роль та перспективи розвитку підприємств малого бізнесу // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2022., вип. 55 Т. 27. С. 29-34. DOI: [10.25264/2311-5149-2022-27\(55\)-29-34](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2022-27(55)-29-34).
9. Тимошук В., Ціх Г. В. Проблеми малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час // Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, діджиталізація та інновації». 2022. С. 183-184. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39824/2/ICBuTS_2022_Tymoshchuk_V-Problems_of_small_and_183-184.pdf.
10. Чуйко М. М. Державна підтримка діяльності вітчизняних промислових підприємств в умовах воєнного стану // Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці / ДДАЕУ. Дніпро, 2023. С. 192-193. URL: https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/7337/1/23_Фінанси_банківська_система_та_страхування_в_Україні_стан_проблеми_та_перспективи_розвитку_в_кризовій_економіці_.pdf.
11. Ципліцька О. Стратегічні напрями державної політики відновлення та реструктуризації промисловості на інноваційній основі // Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології. 2022., вип. 2 Т. 1. С. 1-16. DOI: [10.56197/2786-5827/2022-1-2-2](https://doi.org/10.56197/2786-5827/2022-1-2-2).
12. Підтримка промисловості під час війни: вчасна допомога // Національний інститут стратегічних досліджень: [Веб-сайт]. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-promyslovosti-pid-chas-viynu-vchasna-dopomoha> (дата звернення: 22.10.2023).